

Kunnskapsdepartementet

Innspill til stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet

Prosess ved NTNU

NTNU har mottatt invitasjon fra Kunnskapsdepartementet til å gi innspill til den kommende stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet. Saken er sendt alle NTNUs fakulteter og relevante avdelinger hvor de er blitt bedt om å besvare spørsmålene i invitasjonen og eventuelt adressere andre tema som enhetene mener stortingsmeldingen bør berøre.

Innspillet fra NTNU ble diskutert i styremøtet 04-05.12.2018 og ferdigstilt etter diskusjonen i styret.

Innledning

NTNU ser fram til at det kommer en stortingsmelding om studentmobilitet. Vi er av den oppfatning at internasjonalisering er et viktig element i utdanningene for dagens og framtidens studenter. Samtidig som det er viktig å presisere at internasjonalisering har en rekke andre elementer enn studentmobilitet, så er en internasjonal erfaring gjennom mobilitet et meget viktig element i studentenes utdanning. Etter endt utdanning skal de ut i et globalt arbeidsmarked som krever internasjonal erfaring, interkulturell kompetanse og gode fag- og språkkunnskaper, noe et utenlandsopphold gir dem.

NTNU har tradisjonelt hatt god studentmobilitet, målt i antall utreisende og innreisende studenter. NTNU støtter statsrådets ambisjoner om at minst 50% av studentene ved norske universitet skal ha et faglig relevant utenlandsopphold i løpet av studiet. Etter fusjonen i 2016 har prosentandelen av utreisende studenter ved NTNU sunket betraktelig. Vi jobber med å øke studentmobiliteten innenfor studier som tradisjonelt har hatt lite utveksling. For eksempel er vi i dialog med våre samarbeidspartnere i Nordic 5 Tech om gjensidig utveksling innen bachelorstudiene i ingeniørfag.

Lengre utenlandsopphold innen rammeplanstyrte studier med obligatorisk praksis er krevende å realisere. NTNU har også planer om å utvikle det nordiske samarbeidet til å dekke andre profesjonsutdanning, som sykepleie- og lærerutdanningene, utdanninger med obligatorisk praksis som tilsier andre krav til språkforståelse. Også for helt andre utdanningsområder, som samfunnsfag og enkelte språkfag, er Norden en interessant utvekslingsarena.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim Norway	postmottak@ntnu.no www.ntnu.no	Høgskoleringen 1 Hovedbygningen	+47 73595000	Hilde Skeie hilde.skeie@ntnu.no Tlf: +4791897040

Adresser korrespondanse til saksbehandlende enhet. Husk å oppgi referanse.

NTNU har nylig vedtatt en ny internasjonal handlingsplan for perioden 2018-2021 med målsetting om at 20% av bachelorstudentene og 40% av masterstudentene skal ha et utenlandsopphold som del av graden. Vi skal gjennomgå studieområdespesifikke tiltak for økt studentmobilitet. Vi mener dette er mulig å nå i den kommende treårsperioden. Samtidig må det påpekes at god tilrettelegging for studentmobilitet er ressurskrevende både administrativt og faglig. Dette er et dilemma som fort er et hinder for betydelig økning av studentutvekslingen.

Universitets- og høyskolesektoren er midt inne i et digitalt skifte. Et viktig spørsmål er hva dette betyr for studentmobilitet i årene framover. Er fysisk mobilitet den eneste formen for studentmobilitet vi ser for oss?

Innspill på spørsmålene stilt i invitasjonen fra Kunnskapsdepartementet

1. Ambisjon og kulturendring

NTNU er i enighet om at studentmobilitet må være en integrert del av kulturen i alle ledd av organisasjonen. Dette gjelder ledelse på alle nivå og helt ut til den enkelte professor. De femårige integrerte teknologistudiene har lange tradisjoner for en betydelig andel utreisende studenter og også mottak av innreisende studenter. Fakultetene er samstemte i at kulturen og styrking av denne først og fremst må skje på studieprogramnivå. Studieprogrammene må anbefale studentene å legge inn utveksling som del av studiet. For at dette skal skje, bør noen faktorer være tilstede:

- Arbeidet med internasjonalisering og studentutveksling på studieprogramnivå må være meritterende, noe man ikke opplever at det er i dag.
- Dagens økonomiske modell premierer institusjoner som har høyere innveksling enn utveksling. På makronivå «tjener» i dag NTNU på mobilitet i form av studiepoengproduksjon fordi antallet innreisende studenter overstiger antallet utreisende.

Fakultetene oppfatter at dagens interne økonomimodell ikke stimulerer til mobilitet. Studiepoengproduksjon i utlandet gir ingen økonomisk uttelling. Tilskuddet per utreisende student kompenseres ikke for dette. Dette medfører dermed at studieprogram med høy andel utreisende studenter som ikke kompenseres av tilsvarende antall innreisende studenter, oppfatter at studietilbudet utarmes. Fakultetene er derfor bekymret for de langsiktige økonomiske konsekvensene av økt utreisende studentmobilitet. Flytting av insentiv fra studiepoengproduksjon til kandidatproduksjon oppfattes som en svekking av insentivet for å tiltrekke seg innreisende studenter som ikke avlegger en grad.

- Dersom studieprogrammene skal tilby gode utvekslingsordninger for sine studenter, må de også kunne ta imot studenter fra sine samarbeidsinstitusjoner. På bachelornivå tilsier dette en utvikling av en portefølje av kurs på engelsk på bachelornivå, der utvekslingen er mest

begrenset i dag. For noen fagområder er utveksling innen Norden aktuelt, men dette gjelder ikke generelt. Stort innslag av engelskspråklig undervisning utfordrer både norsk fagterminologi og språkbruk i academia, men kan være en konsekvens av ambisjonene om betydelig økning i studentmobiliteten. Det vises her til den pågående språkdiskusjonen i sektoren.

2. Utgående studentmobilitet

Det arbeides med studentmobilitet på alle nivå ved NTNU, fra institusjonsledelsen til det enkelte studieprogram. På institusjonsnivå er studentmobilitet en integrert del av internasjonaliseringsambisjonene i NTNUs strategi, som følges opp gjennom Internasjonal handlingsplan 2018-2021. På studieprogramnivå arbeides det konkret med tilrettelegging for studentmobilitet gjennom studieplanarbeidet og oppfølging av studentene gjennom studieløpet. Samtidig er nok kulturen for tilrettelegging varierende av ulike årsaker blant NTNUs mer enn 300 studieprogram. Flere fakulteter mener at mobilitet fungerer best der studieprogrammene har avtaler som inneholde både gjensidig utveksling og annet faglig samarbeid innen forskning eller utdanning, mens andre har gode erfaringer med studenter som reiser utenfor avtale og ønsker derfor at dette forblir en mulighet. Aluminettnettverk kan være en utnyttet ressurs i forbindelse med studentmobilitet og noe som bør utforskes nærmere.

Innen Europa er Erasmus + et utmerket virkemiddel for utgående studentmobilitet. Økning i omfanget av studentmobilitet vil fordre styrking av dette og også av virkemiddelapparatet rettet mot andre deler av verden. NTNU jobber blant annet med studentmobilitet innenfor sine INTPART- og NORPART-prosjekter.

Institutt for historiske studier har et samarbeid med to universiteter i Ghana. Samarbeidet innebærer gjensidig utveksling av studenter og har bidratt til at ghanesiske studenter kommer på utveksling til NTNU, som en integrert del av deres gradsstudium ved hjemmeinstitusjonen i Ghana og vice versa.

På spørsmål om utfordringer knyttet til studentmobilitet er tilbakemeldingene fra fakultetene entydige i forhold til at utvekslingsprosessen oppleves som komplisert, krevende og til dels uoversiktlig. Dette betyr også at prosessen er svært arbeidskrevende både for studenter, fakultet, institutt, studieprogram og den enkelte ansatte.

For håndtering av studentmobilitet mangler sektoren gode og effektive digitale løsninger. Systemet NTNU bruker i dag er i liten grad egnet for å håndtere utvekslingsprosessen på en smidig og effektiv måte. Det nasjonale FS-systemet som alle utdanningsinstitusjonene

benytter, er ikke godt nok tilrettelagt for utveksling. Hvilke oppgaver som ligger på ulike nivå trenger avklaring for NTNUs del.

Studentene er en heterogen gruppe, både faglig og personlig, og fakultetene er samstemmig i at uttelling for kortere opphold enn 3 måneder vil legge forholdene bedre til rette for utvekslingsopphold. I denne sammenheng viser NTNU til brev oversendt Kunnskapsdepartementet 04.10.2018 (2018/35921), der vi foreslår at faglige opphold på minimum en måned bør godkjennes som studentmobilitet. Kravet til obligatorisk praksis i profesjonsutdanninger er til hinder for lange utvekslingsopphold. Godkjenning av kortere opphold i utlandet vil klart bidra til økt mobilitet innenfor disse utdanningene. Sommerskoler og -kurs vil da også kunne være et alternativ der obligatorisk undervisning eller praksis gjør det vanskelig å være borte fra norske utdanningsinstitusjoner i undervisningsåret. Dette vil også delvis kunne kompensere for ulik studieårsinndeling (se under).

I fakultetene tilbakemeldinger er det tydelig at godkjenningsprosedyrene er arbeidskrevende og oppleves som kompliserte. Emnene som studentene skal gjennomføre, må godkjennes før avreise. Samtidig må gjennomførte studier endelig godkjennes etter tilbakekomst. Studenten har ofte endret sine emnevalg etter ankomst på det utenlandske studiestedet. Årsakene til dette er sammensatte, men er generelt utenfor kontrollen til de norske utdanningsinstitusjonene. Flere av fakultetene er positive til forhåndsgodkjente emnepakker som vil forenkle denne prosessen adskillig, men som også er en ordning som krever svært mye vedlikehold fra studieprogrammene sin side. Dette innebærer betydelig administrativ oppfølging, som er en gjennomgående utfordring knyttet til studentmobilitet. Uansett har de norske utdanningsinstitusjonene ansvar for at studentene når det totale læringsutbyttet for det aktuelle studieprogrammet.

Ulike lands akademiske årsinndelinger trekkes også frem som en utfordring for dem som ikke ønsker å tilbringe et helt år ved en utenlandsk institusjon. Dette gjelder spesielt for høstsemesteret, som gjør det vanskelig for studentene å følge etterfølgende vårsemester ved hjemmeinstitusjonen. I Europa har de fleste land et høstsemester som starter i september/oktober og avsluttes i slutten av januar, et tidspunkt da norske institusjoner er godt i gang med vårsemesteret.

Det er ikke alle studenter som har mulighet til å reise på utveksling. Stortingsmeldingen bør berøre hvordan denne studentgruppen kan tilbys en internasjonal dimensjon i utdanningen.

En annen viktig dimensjon som bør ses nærmere på, er at studenter som har krav på tilrettelegging er klart underrepresentert blant studentene som drar på utveksling.

3. Innkommende studentmobilitet

Skal norske utdanningsinstitusjoner lykkes med bærekraftig studentmobilitet, må også antallet innreisende studenter økes i takt med antallet utreisende studenter. Fakultet for ingeniørvitenskap, som er det fakultetet ved NTNU som sender ut flest studenter, understreker at det ikke utelukkende må fokuseres på antallet innkommende utvekslingsstudenter, men også på kvaliteten på studentene.

IV Fakultetet har gode erfaringer med studenter som komme inn gjennom TIME nettverket (Dobbelgradsnettverk innenfor ingeniøruddanning), der de opplever at studentene er spesielt motiverte og leverer solide faglige resultater. Fakultetet ønsker at NTNU tenker mer strategisk på hvilke universiteter man bør rekruttere studenter ifra.

Finansiering for innreisende studenter er et viktig tema for Norge, gitt de bo- og levekostnadene vi har sammenliknet med de fleste andre land. Fakultetene understreker at mangelfull finansiering er et generelt hinder for innreisende mobilitet. ERASMUS + ordningen er et godt virkemiddel for innreisende studentene, men stipendiene er ikke alltid tilstrekkelig for å dekke opp kostnadene for utenlandske studenter i Norge. NTNU har en egen satsing på lav- og mellominntektsland i sin internasjonale handlingsplan. Etter av Kvoteprogrammet ble faset ut, er det vanskelig å finne finansiering for studenter fra lavinntektsland, noe som har negative konsekvenser for gjensidighet med partnere utenfor Europa. De virkemidlene som er etablert etter at Kvoteprogrammet ble faset ut, dekker ikke dette behovet.

Profesjonsutdanningene med rammeplanfestet obligatorisk praksis (helsefags- og lærerutdanninger) må ses spesielt på, noe vårt Fakultet for medisin og helsevitenskap påpeker. Disse utdanningene sender ofte ut sine studenter på praksisstudier utenlands. Dette medfører at NTNU også må kunne ta imot studenter som skal ut i praksis. Slike praksisplasser er svært vanskelig å finne. Her kan både språk og utdanningsnivå spille en rolle. En dialog med helseregionene er derfor viktig for at en skal lykkes med å ta imot innreisende studentene innen helsefag. Tilsvarende gjelder for kommune- og fylkessektoren for lærer- og lektorutdanningene.

For å øke antallet innreisende utveksling- og gradsstudenter, må det etableres flere studietilbud på engelsk, og da spesielt på bachelornivå. Per i dag har NTNU lite tilbud av engelskspråklige emner på bachelornivå. Se også tidligere kommentarer i denne forbindelse.

NTNU mener også at integrering av de internasjonale studentene blant de nasjonale studenter er viktig i arbeidet med å tiltrekke oss gode studenter fra utlandet.

Bolig for utvekslingsstudenter er også en utfordring ettersom det er langt flere innreisende studenter i høstsemesteret enn i vårsemesteret. Dette medfører tomme hybler i vårsemesteret for Studentsamskipnaden i Gjøvik, Ålesund og Trondheim. Dette er ikke ønskelig i og med at det medfører et stort økonomisk tap for Samskipnaden samt at kapasiteten ved studentbyene ikke utnyttes.

Videre varierer mulighetene for helsehjelp i Norge for innreisende studenter avhengig av opprinnelsesland.

4. Strategisk samarbeid

NTNU har en database med oversikt over alle NTNUs samarbeidsavtaler. Samarbeidsavtalene har som oftest sitt utspring i faglige samarbeid innenfor, forskning og/eller utdanning, men de inngås på ulike nivå, institusjons-, fakultets-, institutt- eller studieprogramnivå. De kan være knyttet til strategiske satsinger, men dette er ikke alltid tilfellet. Generelt anses det som viktig at avtalene er faglig forankret, men også at «hele verden» er representert.

NTNU vil foreta en gjennomgang av sin portefølje av samarbeidsavtaler. På bakgrunn av gode synergier mellom studentmobilitet og faglig samarbeid, er dette et område der økt studentmobilitet av høy kvalitet kan understøttes på en enda bedre måte. Generelt er det viktig å foreta en strategisk vurdering av eksisterende og nye samarbeid, og NTNU vil som et ledd i dette, vurdere om det er potensiale for andre partnerskap enn de vi har i dag.

5. Nasjonale tiltak og regelverk

NTNU er, som allerede nevnt, av den klare oppfatning at kortere utvekslingsopphold må gi uttelling delvis på grunn av bredden av utdanningstilbudet i Norge og begrensninger gitt av nasjonale rammeplaner. Det understrekes allikevel at dette ikke må gå på bekostning av arbeidet som gjøres med å etablere semester-/årsopphold i utlandet.

Gitt det omfattende internasjonale miljøet som eksisterer ved UNIS, mener NTNU at det også bør vurderes om norske studenters opphold der skal telle som utveksling.

Gjennomgående legger nasjonale rammeplaner betydelige begrensninger på studentmobilitet. Det historisk-filosofiske fakultet påpeker at de nasjonale rammeplanene legger store begrensninger på muligheten for lektorstudentene til å reise på utveksling og mener det er viktig at det nasjonale regelverket sørger for at begrepsbruken i de nasjonale retningslinjene ikke legger hindringer i veien for utveksling.

Det stilles også spørsmål om Lånkassens stipendordninger fungerer optimalt. Det signaliseres behov for gjennomgang av disse. Lånkassens tilleggsstipendliste bør gjennomgås for å øke utvekslingen til flere relevante prestisjetunge institusjoner, spesielt i USA.

De økte takstene for å søke om visum for utdanningsopphold i Norge er uheldig dersom Norge ønsker å tiltrekke seg flere utenlandske studenter.

6. Godkjenning

NTNU vurderer ut fra egne erfaringer at «automatisk godkjenning» av utenlandsopphold i forkant av utenlandsoppholdet som urealistisk. Fakultetene uttrykker også stor usikkerhet rundt dette forslaget. Dersom det menes at godkjenningen skal være uten faglig godkjenning, er alle svært skeptisk. Godkjenningen må være faglig forankret og bidra til forventet læringsutbytte for studentene i det enkelte studieprogram.

Studiesteder i utlandet har andre prosedyrer for gjennomføring og endringer i emneporteføljen, noe som gjør at automatisk godkjenning av emner etter avsluttet utenlandsopphold etter NTNUs vurdering ikke er gjennomførbart.

Dersom det menes at man godkjenner faste «pakker» med emner som automatisk blir godkjent i graden, er fakultetene generelt mer positive, men ser også klare utfordringer. En slik «emnepakke» kan medføre at svært mange studenter reiser til samme institusjon, noe som ikke er ønskelig. Vi ønsker ikke at altfor mange studenter drar til samme institusjon, da dette vil redusere internasjonalsiseringskomponenten i utenlandsoppholdet. Det vil også bli en stor administrative utfordring for instituttene å vedlikeholde slike pakker, i og med at både NTNU og de utenlandske institusjonene endrer studieporteføljen jevnlig og pakkene må kvalitetssikres årlig. Det administrative omfanget av slike ordninger kan ikke undervurderes.

7. Arbeids- og næringsliv

NTNU har begrenset erfaring med internasjonal praksismobilitet. HF-fakultetet har internasjonal praksis som en integrert del av ett av sine Internasjonale utdanningsprogram, (MSc in European Studies). Dette er selvsagt interessant, men også arbeidskrevende. Dette er på agendaen innen helsefag og lærerutdanning, som tidligere nevnt.

Det ser ikke ut som noen av fakultetene har egne tiltak for å synliggjøre studentenes internasjonale erfaring for norsk arbeidsliv. Samtidig påpeker fakultetene at arbeidsgivere som oftest vurderer dette som viktig. Dette er studentene klar over og inkluderer i sin CV.

Andre kommentarer

NTNU mener at den kommende stortingsmeldingen også bør berøre internasjonaliseringen innenfor utdanningsområdet generelt og hvordan digitaliseringen påvirker dette bildet. Digitalisering innen utdanning innebærer blant annet at emner kan gjennomføres helt eller delvis uavhengig av fysisk lokasjon. Dette gjelder alt fra MOOCs til bruk av digitale samhandlingsplattformer og VR-teknologi for å gi noen eksempler. Allerede i dag er det mange studietilbud som er tilgjengelige uavhengig av landegrensene, og NTNU og andre høyere utdanningsinstitusjoner i Norge tilrettelegger for utdanning på tvers av byer og steder, herunder samhandling mellom studenter på ulike lokasjoner. Spørsmålet er hva dette betyr for studentmobilitet på lengre sikt. Betyr studentmobilitet fysisk flytting fra ett land til et annet i årene framover? Kan studentmobilitet også gjennomføres digitalt? Hvordan ivaretas i så fall dannelsesaspektene knyttet til studentmobilitet? Dette er problemstillinger som stortingsmeldingen bør berøre.

Avslutningsvis vil NTNU påpeke at administrative rutiner knyttet til studentmobilitet trenger forenkling. Vi er likevel av den oppfatning at automatisk godkjenning ikke er veien å gå. Samtidig kreves retenkning for å oppnå målsetningene for studentmobilitet uten at det innebærer betydelig oppbygging av det administrative apparatet. Vi har lang erfaring med ulike utvekslingsformer ved NTNU og bidrar gjerne i denne prosessen.

Med hilsen

Gunnar Bovim
Rektor